N⁰. 35. Donderdag 27 Augustus 1914. 14de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL
ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST";
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

OPROEP.

Personen, genegen in het winter-seizoen 1914—1915 Lezingen of Voordrachten te houden over Indische onderwerpen wordt verzocht hiervan mededeeling te doen aan den Secretaris der Vereeniging „OOST EN WEST", Heulstraat 17, 's-Gravenhage, met bekendstelling van het te behandelen onderwerp.

Namens het Hoofdbestuur,
DE SECRETARIS.

STUDIECOMMISSIE.

Het Dagelijksch Bestuur van „Oost en West" vestigt nogmaals de aandacht van belanghebbenden op het bestaan der

Studiecommissie van de Vereeniging „Oost en West".

Het doel dezer commissie is toezicht te oefenen op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtdragend mogelijk te maken. Zij beoogt vooral de in Nederland voor hunne beschaving en ontwikkeling vertoevende Inlanders en daarmede gelijkgestelden van dienst te zijn. Desgevraagd kan zij hare bemoeienis uitstrekken tot niet-Inlanders.

Bovendien stelt de commissie zich beschikbaar aan ouders of voogden van elken landaard raad te verschaffen omtrent de wenschelijkheid van het zenden hunner kinderen of pupillen naar Nederland.

De commissie bestaat uit de heeren:
Prof. Dr. J. H. C. Kern, Utrecht, Eere-Voorzitter;
Mr. J. H. Abendanon, 's-Hage, Voorzitter;
Mr. C. Th. van Deventer, 's-Hage, Onder-Voorzitter;
E. F. Grooss, 's-Hage, Secretaris
Prof. Mr. D. van Blom, Delft;
M. C. Brandes, Hilversum;
J. C. van Eerde, Amsterdam;
D. H. Havelaar, Rotterdam;
H. van Kol, Voorschoten;
Dr. J. J. van Loghem, Amsterdam;
Dr. H. Onnen, Wageningen;
Prof. Ch. A. van Ophuijsen, Leiden;
Dr. H. F. Roll, Amersfoort.
Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, Leiden;
Dr. H. D. Tjeenk Willink, Deventer.

Het Secretariaat is gevestigd Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Suriname.

De Gouverneur heeft een ontwerp ingediend ter vervanging van de voorloopige onderwijsverordening van 8 Dec. 1876.

De titel van het ontwerp luidt: verordening, regelende het voorbereidend, het lager en het voortgezet onderwijs.

Onder voorbereidend onderwijs wordt verstaan het zoogenaamd bewaarschoolonderwijs.

Het hoofddoel van dit ontwerp is:

1⁰. een einde te maken aan de zoogenaamde bewaarscholen en ze werkelijk te maken tot hetgeen zij moeten zijn: voorbereidende scholen, aan het hoofd waarvan daartoe opgeleide personen moeten staan;

2⁰. het gewone lager onderwijs een practischer richting te geven;

3⁰. hen, die de school hebben verlaten, in de gelegenheid te stellen, voortgezet onderwijs te krijgen;

4⁰. de bevoegdheden van de onderwijzers naar betere grondslagen te regelen, waardoor de tegenwoordige verdeeling in rangen vervalt, alsmede de traktementen der openbare onderwijzers en de subsidiën aan vereenigingen toe te kennen, op betere grondslagen te vestigen.

Aan de Memorie van Toelichting ontleent „De West" van 28 Juli jl. onder meer het volgende:

Leerplicht. De bestaande leerplicht geldt voor kinderen van 7 tot 12 jaar. Voorgesteld wordt, dit uit te breiden tot kinderen van 7 tot 13 jaar, omdat nu veelal kinderen, zoodra zij hun twaalfde jaar bereikt hebben, van school worden genomen.

Verplicht voortgezet onderwijs. De lagere school zal bezocht worden door kinderen van 7 tot 13 jaar; verlaten de jongens de school, dan zal hun gelegenheid moeten worden gegeven om nog drie jaren onderwijs te genieten. Het onderwijs dat dan verstrekt wordt, moet niet bij voorkeur eene herhaling zijn van hetgeen op school is geleerd; er moet eerder gelegenheid worden verschaft om nog iets bij te leeren. Het komt billijk voor dat zij, die belast zijn met het geven van voortgezet onderwijs, daarvoor vergoeding ontvangen. Gaarne was de gouverneur er toe overgegaan ook aan meisjes, die op 13-jarigen leeftijd de lagere school hebben verlaten, de gelegenheid te verschaffen om voortgezet onderwijs te genieten; bezwaren van practischen aard beletten echter dat te doen. Het voortgezet onderwijs wordt verplicht gesteld voor jongens van 13—16 jaar, omdat de vrees bestaat, dat anders slechts enkelen daarvan zullen gebruik maken. Ouders, voogden en verzorgers, die — voor zoover gelegenheid bestaat het te ontvangen — niet zorgen, dat de kinderen voortgezet onderwijs krijgen, zullen worden gestraft.

Subsidie bijzonder onderwijs. De stijging van het aantal leerlingen hangt dikwijls af van zoo toevallige omstandigheden, dat eene stijging weer wordt gevolgd door eene daling; daarom wordt voorgesteld, dat de besturen eerst dan verplicht zullen zijn tot aanstelling van meer onderwijzers, wanneer gedurende drie maanden is gebleken, dat het aantal leerlingen blijvend toeneemt. Het aantal leerlingen op eene school mag niet te groot zijn; het is uiteraard moeilijk een grens te stellen, die niet mag worden overschreden. Een getal van vierhonderd is zeker reeds groot te noemen. De gouverneur acht het niet gewenscht te verbieden dat eene school meer dan 400 leerlingen heeft; het euvel zal even goed bestreden worden door te bepalen dat de subsidie voor eene school niet stijgt, nadat die school het getal van 400 leerlingen heeft bereikt.

Nu de subsidie ook zal verleend worden voor scholen waarop schoolgeld geheven wordt, moest voor de berekening daarvan een andere maatstaf worden aangenomen, dan die van de verordening van 2 Januari 1904. Voor scholen waar kosteloos onderricht wordt gegeven, wordt voor elken onderwijzer aan subsidie toegekend het volle bedrag dat die onderwijzer als salaris zou genieten indien hij werkzaam was aan het openbaar onderwijs. Wordt er schoolgeld geheven van minder dan 50 ct. per maand, dan bedraagt het subsidie 90 percent van het bovenvermelde; bij een schoolgeld van 50 ct. tot *f* 1 bedraagt het 80 percent, van *f* 1 tot *f* 2 bedraagt het 70 percent enz. Behalve de subsidie per onderwijzer wordt een tegemoetkoming verleend voor de kosten van schoollokalen.

Teneinde aan de onderwijzers bij het gesubsidieerde bijzonder onderwijs een inkomen te verzekeren, dat niet te veel verschilt van hetgeen de openbare onderwijzers hebben, is voorgesteld, dat het salaris van een onderwijzer bij het bijzonder onderwijs ten minste 80 pct. moet bedragen van het inkomen, dat hij zou hebben, indien hij bij het openbaar onderwijs werkzaam was.

Of het onderwijs op de gesubsidieerde scholen kosteloos zal zijn, moet aan de besturen dier scholen worden overgelaten. Voor het uitgebreid lager onderwijs wordt echter eene uitzondering gemaakt. Het is tot dusver niet gebruikelijk, dat onderwijs in deze kolonie kosteloos te verstrekken. Het komt daarom wenschelijk voor in de verordening te bepalen, dat voor het uitgebreid lager onderwijs schoolgeld zal worden geheven van ten minste *f* 4.— per maand.

Het gouvernement zal in de gelegenheid moeten gesteld worden om te beoordeelen of de toegekende subsidie al dan niet te hoog is. Daarom wordt voorgeschreven, dat jaarlijks aan den inspecteur van het onderwijs zal moeten worden opgegeven het bedrag, dat in het afgeloopen jaar aan schoolgeld is ontvangen en het bedrag der achterstallige schoolgelden.

De ondersteuning voor de scholen bij de boschnegers wordt verhoogd tot *f* 500 per school. De tegenwoordige subsidie van *f* 300 is te laag.

Ook wordt subsidie verleend voor aan te stellen personen, die onderwijs zullen geven in de Hindostansche taal en het Maleisch aan kinderen van Britsch Indiërs en Javanen, om deze geschikt te maken voor het ontvangen van gewoon lager onderwijs.

Overgangsbepalingen. Zij die bevoegd zijn onderwijs te geven krachtens de verordening van 1876, behouden deze bevoegdheid.

Onderwijzers van den derden rang hebben dezelfde bevoegdheden als zij die het diploma van onderwijzer be-

halen. De eerste rang wordt gelijk gesteld met de hoofdakte.

* * *

Wij lezen in „De West" van 24 Juli:

De verordening beoogende subsidie te verschaffen aan de school der Methodisten, is gisterenavond met algemeene stemmen door de Koloniale Staten aangenomen.

Het ontwerp beoogend om strafbaar te stellen wanneer men b a l a t a waarvoor men voorschot heeft ontvangen, aan anderen dan den rechthebbende verkoopt, is gisterenavond in hoofdzaak ongewijzigd door de Koloniale Staten aangenomen met 7 tegen 2 stemmen.

De meerderheid der staten vereenigde zich met de opvatting, dat waar de v e r d u i s t e r i n g v a n b a l a t a een door allen erkend euvel is, dat de grondslagen der industrie ondermijnt, men moest medewerken om zoo spoedig mogelijk aan dit euvel paal en perk te stellen. De verordening is onmiddellijk afgekondigd.

* * *

In de „N. R. Ct." van 20 Augustus, Avondblad B vinden wij een uit het orgaan van H. B. S. te 's-Gravenhage overgenomen brief van den heer F. van der Putten te Paramaribo, handelende over sport in de kolonie. Wij ontleenen daaraan het volgende:

Paramaribo is dus het centrum van de kolonie en de eenige plaats waar vrij geregeld gevoetbald wordt. Hoofdzakelijk zijn het de militairen, die op voetbalgebied op voortgezette oefening kunnen wijzen. Het is zeker een verblijdend verschijnsel, dat de Hollandsche soldaat, die in zijn vaderland het voetbal leerde kennen, in de tropen dit spel tracht te behouden en het daardoor meerdere bekendheid verschaft. Vooral hier, waar hij zoo weinig afwisseling vindt in het eentonig leven van elken dag, kan de sport hem eene nuttige afleiding zijn en eene, zij het ook zeer zware, maar dan toch heilzame lichaamsbeweging, welke voor hem dit voor heeft, dat ze genomen kan worden zonder direct toezicht van boven af. De militaire voetbalvereeniging is „Zeelandia", genoemd naar het fort te Paramaribo. De eenige georganiseerde burgervereeniging heet „Excelsior", welke twee elftallen in het veld brengt, evenals de militaire vereeniging.

Op het oogenblik is er juist nog al leven in de voetbalbeweging. Het is opmerkelijk hoe dergelijke zaken hier veelal afhankelijk zijn van de actie door één persoon gevoerd. Alvorens verder te gaan, zij hier aangeteekend, dat ik zelf niets aan voetbal doe. Als het eenigszins mogelijk is, ga ik elken dag tennissen, ook beoefen ik het schermen, maar voetbal...... neen, dat is mij wel wat te zwaar in dit klimaat. Ook in administratieven zin doe ik echter niets aan voetbal. Wellicht heb ik hierin wel teleurgesteld, want bij mijn vertrek uit Holland voorspelde men mij, dat ik weldra het Surinaamsch voetbal zou organiseeren en toen de Surinaamsche couranten uit de Haagsche overnamen een vriendelijk woord mij ten afscheid gewijd, heeft men misschien ook hier in mij een organisator gezien. Echter ontbrak mij hiertoe de noodige tijd en ook de lust; men zal in de tropen wel altijd wat van zijn energie er bij inboeten. Dit uit zich ook in het vereenigingsleven. Vereenigingen moeten haar dikwerf kwijnend bestaan over het algemeen al spoedig beëindigen met ontbinding. Bij mijn komst hier trof ik eene vrij bloeiende voetbal- en korfbalvereeniging aan, welke zelfs een eigen terrein had, maar het duurde niet lang of zij was ter ziele. Die vereeniging heette H. B. S. Wat die letters beteekenden, weet ik niet, maar ik wil aannemen, dat het niet was „houdt braef stant". Na eenige jaren van stilstand, is het luitenant van der Upwich geweest, die het voetbal nieuw leven heeft ingeblazen. Aan zijn initiatief is het te danken, dat er thans weer wedstrijden worden gespeeld. Na de militaire voetballers gemobiliseerd te hebben, is hij er in geslaagd meer belangstelling te wekken voor het voetbal in het algemeen en, geholpen door de locale pers, heeft hij de voldoening gesmaakt Zondags heel wat menschen om de krijtlijnen te zien, als hij zelf binnen die lijnen als scheidsrechter poogde het voetbal in goede banen te leiden.

Mede heeft de heer van der Upwich het zijne gedaan tot het oprichten van den Surinaamschen Voetbalbond, een lichaam, dat zeker meer dan eene vereeniging in staat is, de hoog noodige propaganda ter hand te nemen. Aan het hoofd van den bond staat thans de heer Booms, oud-lid van ons H.B.S. uit den Maliebaan- en Hanenburgtijd. Het is te hopen, dat de door luitenant van der Upwich bereikte resultaten niet verloren zullen gaan en het voetbal nu voor goed ingeburgerd is.

Met uitzondering van de militairen, zijn het nog slechts jongens van 14—17 jaar, die voetballen en uitteraard nog weinig kennis bezitten van de spelregels. Men vindt er echter zeer lenige knapen onder, die, mits onder goede leiding staande, het nog ver kunnen brengen. Nu staat het spel, ook dat der militairen, m.i. nog niet gelijk met dat, wat in Holland onze plaatselijke bonden laten zien. Gestadige oefening zal hier veel kunnen verbeteren, waarbij er nogmaals op gewezen moet worden dat het zeer moeilijk zal zijn voor eenige variatie te zorgen door de geringe kans om met betere spelers in aanraking te komen. Een groot bezwaar voor de ontwikkeling van het voetbalspel in het algemeen en voor het in stand houden van eene vereeniging in het bijzonder is de terreinkwestie. De grond bestaat hoofdzakelijk uit zware klei en is daardoor zeer lastig te bewerken; in den regentijd is het veld in een modderpoel, althans in een zachte massa verkeerd, in den drogen tijd zou men moeten spelen op harde, gebarsten kluiten. Te Paramaribo wordt dan ook voornamelijk, met medewerking van de autoriteiten, gespeeld op het Gouvernementsplein, eene grasvlakte en publieke wandelplaats, voor het huis van den Gouverneur gelegen. Het vereischt geen nadere uiteenzetting, dat het spelen op een publiek terrein nog al bezwaren met zich brengt en dat het niet bevorderlijk is om den bond of de vereeniging aan kasmiddelen te helpen. Tot het stichten van een sportterrein is de tijd nog lang niet rijp. Om het minst last te hebben van den nooit versagenden zonnegloed, wordt er gespeeld tusschen 4 en 6 uur 's namiddags; hoewel het vóór 5 uur nog aardig warm is, kan men moeilijk anders, daar de duisternis onveranderlijk tusschen 6 en 6.30 uur invalt.

Zooals tevoren opgemerkt, neemt het lawn-tennispel naast het voetbal eene groote plaats in; het tennisspel is uitermate voor de tropen geschikt, omdat het minder inspanning vordert dan voetbal, daarentegen levendiger is dan andere balspelen.

Zeer te bejammeren is het, dat zoo weinig gedaan wordt aan de zwemsport. Een zweminrichting kent men in de stad niet, mede uit hoofde de moeilijke watervoorziening; eene waterleiding bestaat niet. Het rivierwater is altijd modderig en, waar er geen zwemschool bestaat, is het ook te gevaarlijk voor weinig geoefenden om in de rivier te zwemmen. Het zou anders heerlijk zijn in zoo'n warm klimaat, indien men geregeld z'n zwembad kon nemen.

Ook de roeisport is er eene, welke maar zeer weinig volgers heeft".

* * *

Mr. G. J. Fabius te Amsterdam deed aan het Koloniaal Instituut een uitgebreide schenking van etnografica uit Suriname, bestaande uit een groote collectie aardewerk in allerlei vormen en uit sieraden, wapens, huisraad, gereedschap van de Indianen en de Boschnegers. Een belangrijke aanwinst vormen ook de ethnografica van de Corantyn-expeditie, welke door de Commissie tot wetenschappelijk onderzoek van Suriname door bemiddeling van den heer L. A. Bakhuis te 's-Gravenhage aan het Koloniaal Instituut werden afgestaan.

Curaçao.

De „Amigoe di Curaçao" schijnt nog altijd niet tevreden over ons Weekblad en schrijft in haar nummer van 25 Juli j.l. o.m.:

„Ten slotte verheugen wij ons, dat „Het Koloniaal Weekblad" zich ten doel stelt, „de ware belangen van Curaçao en zijne bevolking" te bevorderen.

Maar het blad verbeelde zich niet, dat de w a r e belangen altijd zullen zijn „zooals die door „H. K. W." begrepen worden." De Katholieke belangen van de Katholieke bevolking bijv. schijnt dit blad heelemaal niet te kunnen begrijpen. Vleien wij ons derhalve, dat „H. K. W." van tijd tot tijd ook eens „naar den zin van de „Amigoe" zal schrijven."

Wij kunnen de Redactie van bovengenoemd blad de verzekering geven, dat „Het Kol. Weekblad" er steeds naar streeft zoo onzijdig mogelijk te zijn, ook op het gebied van godsdienst en rassen-kwestie. Maar, Lafontaine zeide terecht: C'est difficile de contenter tout le monde et son père......

* * *

De „Curaçaosche Crt." van 20 Juli j.l. schrijft:

„Met onzen kabel blijft het een groot gesukkel. In den laatsten tijd zijn er telkens langdurige storingen geweest, waardoor handels- en andere belangen in groote mate benadeeld worden.

De telegrammen worden hier van naburige stations per scheepsgelegenheid aangebracht en zijn dan soms wel negen dagen oud. Algemeene berichten zijn ons in den loop van de geheele week niet onder de oogen gekomen."

In de „Amigoe di Curaçao" van 25 Juli jl. lezen wij:

„Zijn wij wel ingelicht, dan is het contract tusschen 't Gouvernement en den Cable Français dit jaar afgeloopen en bestaat het plan het contract niet te hernieuwen, omdat de Kolonie thans voldoende aansluiting heeft door de Draadlooze. Het maakt voor 't Gouvernement en den handel al heel weinig uit, of de kabel gestoord is en blijft. De telegrammen komen draadloos toch waar ze wezen moeten.

Hoe zal het echter gaan met onze nieuwsberichten?

Het was een niet gering voordeel, dat wij dagelijks op de hoogte werden gehouden van het wereldnieuws door de dagelijks alhier ontvangen telegrammen.

Al weken en maanden is echter de Fransche kabel gestoord en missen we het versche nieuws. We krijgen het nu niet eerder opgedischt dan als het reeds een paar dagen oud is.

Onze geachte collega Boletin Comercial neemt onder de Curaçaosche Pers een eereplaats in, juist om zijn telegrammen.

Bestaat er nu geen mogelijkheid om belangrijke nieuwstijdingen per draadlooze te verkrijgen, als de kabel gestoord is?"

* * *

De „Curaçaosche Handel Maatschappij" heeft een nieuw motorbootje in de vaart gebracht voor het vervoer van goederen en passagiers, „Professor Kraus" genaamd.

De Curaçaosche bladen vinden het een gelukkige gedachte diens naam aan dit bootje te verbinden ter herinnering aan zijn hooggewaardeerd bezoek aan het eiland.

* * *

Omtrent het uitstapje van Mr. J. B. Gorsira naar Caracas — door de „Amigoe" ten onrechte een regeeringsopdracht genoemd — deelt De „Vrijmoedige" mede:

Na een kort, doch alleszins aangenaam verblijf in Venezuela's schoone hoofdstad, is de Procureur-Generaal in deze kolonie, ten hoogste voldaan over de vriendelijke ontvangst, hem en den zijnen in de naburige republiek te beurt gevallen, in ons midden teruggekeerd.

Naar men ons van welingelichte zijde bericht, werd Z. E. G. A. bij zijne aankomst te La Guaira, namens Z. E. den President der Vereenigde Staten van Venezuela hartelijk verwelkomd; ook autoriteiten te dier stede hebben zich geenszins onbetuigd gelaten.

Op bevel van hoogerhand, werd ZEGA.'s bagage onmiddellijk vrij vervoerd, zonder aan de voorgeschreven formaliteiten eener visitatie te zijn onderworpen geweest, terwijl de hooge bezoeker met familie in gereserveerde wagons per trein van de landingsplaats naar de Douane werd gereden, alwaar over en weder beleefdheidsbetuigingen hebben plaats gehad. Bij het gebruik van den eerewijn werden heildronken gewijd aan onzen tweeden Magistraat, wiens verblijf op Venezuelaanschen bodem men verklaarde zoo aangenaam mogelijk te willen maken.

Ook te Caracas, waar zich o.m. het prachtige presidentieele paleis bevindt, was de ontvangst door de autoriteiten eene recht minzame begroeting, die op ZEGA. eenen allergunstigsten indruk heeft teweeggebracht; o.a. werd door Generaal Juan Vte Gomez, opperbevelhebber van het leger, in een eigenhandig schrijven, ZEGA. hartelijk welkom geheeten en daarbij de wensch geuit, dat het verblijf te Caracas hem behagelijk moge wezen.

Ter eere van den aanzienlijken bezoeker werden diners gegeven en werd zijn verblijf in het zoo sympathieke Caracas ook anderszins in ruime mate veraangenaamd.

Bij gelegenheid eener opwachting bij den president, drukte Zijne Excellentie zijn leedwezen uit, dat het verblijf van den Procureur-Generaal zóó kort zijnde, den wensch van Z.E. om aan ZEGA. eenige bijzondere attentie te bewijzen, onuitvoerbaar maakt.

Op den bezoeker heeft Caracas, naar wij vernemen, een allerprettigsten indruk gemaakt, terwijl hij als om strijd roemt de prachtige gebouwen, mooie wandelwegen, uitstekend geregeld rijtuigverkeer, voortreffelijke straten en zooveel meer, te veel om op te sommen, doch die — volgens Z.E.G.A. — in verband beschouwd met het heerlijke en gezonde klimaat van die mooie stad, het alleszins begrijpelijk maakt, waarom de vreemdelingen een bezoek aan die residentie-stad zoo aantrekkelijk vinden; de reis naar Caracas—Puerto Cabello wordt door Mr. J. B. Gorsira onvergetelijk schoon genoemd.

Z.E.G.A., overal met de aan zijn rang verschuldigde onderscheiding ontvangen, heeft zich persoonlijk mogen overtuigen, dat Venezuela zijne vrienden weet te waardeeren.

Bij hun vertrek werden aan Mevrouw Gorsira prachtige ruikers, o.a. een namens den President, door diens militairen adjudant aangeboden, en den vertrekkenden daarbij eene voorspoedige reis toegewenscht.

De vriendelijke ontvangst van onzen tweeden Magistraat door Venezuela wordt door Curaçao dankbaar op hoogen prijs gesteld; moge de band van vriendschap tusschen die republiek en Nederland steeds hechter worden".

* * *

In de Amigoe lezen wij:

„Dezer dagen kon men in „El Nuevo Diario" van Caracas herhaaldelijk lezen over de legaties en consulaten van Venezuela in den vreemde. Herhaaldelijk hoort men ook van vriendschapsbetuigingen van verschillende landen aan Venezuela. Alleen van Nederland, dat toch om Curaçao zooveel met de Republiek te maken heeft, hoort of leest men niets.

Zou het nu niet in het welbegrepen belang der Kolonie wezen, als er eens wat meer spoed werd betracht met de afwikkeling der nog hangende moeilijkheden?"

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een weerlegging.

In het „Bataviaasch Nieuwsblad" — alzoo de „Pantjaran Warta" — komen de volgende beschuldigingen voor aan het adres van de Sarikat Islam in de residentie Batavia:

Schrijver doet het leed, dat de S. I. in dit gewest eerder achter- dan vooruit gaat. In de overige gewesten van Java zijn er reeds achttien afdeelingen van deze Vereeniging, die rechtspersoonlijkheid verkregen hebben. In de residentie Batavia is er nog geen enkele van wie dit gezegd kan worden; ja van de meeste afdeelingen moet helaas geconstateerd worden, dat zij zich ternauwernood staande kunnen houden. Dit is te wijten aan de laksheid der leiders, in de eerste plaats van den hoofdleider Goenawan (tevens hoofdredacteur van de „Pantjaran Warta") die vele andere bezigheden heeft en niet al zijn tijd en al zijn krachten aan de belangen van de S. I. kan wijden. Terwijl hier de zaken nog niet geregeld gingen, heeft hij onlangs Batavia voor een paar maanden verlaten om in Palembang voor de S. I. propaganda te maken. En ook dáár heeft hij het werk in den steek gelaten, hij is weggegaan zonder zijn taak voltooid te hebben. Uit de kas van de afdeeling Tangerang heeft hij ƒ 7000 gebruikt om een Maleisch blad uit te geven, dat nu reeds blijkt geen levensvatbaarheid te bezitten. Met de afdeeling Kebajoran gaat 't goed; zij heeft een toko opgericht met aandeelen van ƒ 10.—. Negen maanden lang bestaat zij reeds en nog wacht zij op de rechtspersoonlijkheid, die, zooals het heet, reeds is aangevraagd. Eén der leden heeft zich, het lange wachten moede, tot den Gouvernements Secretaris gewend en deze moet geantwoord hebben, dat geen aanvraag om rechtspersoonlijkheid van deze afdeeling was ontvangen. En nu moet gebleken zijn, dat de heer Goenawan het request heeft aangehouden. Te Batavia is een wielrijdersclub opgericht, uitgaande van eenige S. I.-mers, die een alles behalve voorbeeldig gedrag lijden, en nu een slecht voorbeeld geven aan het groote publiek. Een paar maanden geleden hebben de leden dezer club bij een huwelijksoptocht van een hunner kameraden den stoet op de fiets gevolgd en zooveel leven op straat gemaakt, dat dit aanstoot gaf aan alle welopgevoede lieden. Eenige leden hebben zich hierover bij het „S. I."-bestuur beklaagd. Maar 't heeft niets geholpen; zij hebben toen hun ontslag genomen. Wij — alzoo vervolgt de schrijver in het „Bataviaasch Nieuwsblad" — willen niet alles op rekening van den heer Goenawan stellen, maar wel durven wij beweren, dat een en ander geen goed aan zijn naam doet.

Op deze beschuldigingen teekent de redactie van de „Pantjaran Warta" het volgende aan: Het laat zich wel begrijpen, waarom in de residentie Batavia nog geen afdeelingen van de „S. I." rechtspersoonlijkheid hebben verkregen; zij hebben later dan alle andere afdeelingen de aanvragen daartoe ingediend. Van de vereenigingen van West Java, is die van Cheribon de eerste, die om rechtspersoonlijkheid gevraagd heeft. Haar is die nu ook verleend geworden. Wat de achteruitgang van de S. I. te Batavia betreft, dienen wij een afwachtende houding aan te nemen. We stellen genoeg vertrouwen in de oprechtheid en de eensgezindheid der leden, die gezwo-

ren hebben het programma van de „S. I." uit te voeren en te handhaven. In de Koran zijn hemelsche en aardsche straffen voor hen, die hun eed niet gestand houden. Maar 't is natuurlijk mogelijk, dat in dit gewest nog velen zijn, die niet vast in hunne overtuiging staan. Het „Bataviaasch Nieuwsblad" doet verkeerd den minder goeden gang van zaken in hoofdzaak aan den heer Goenawan te wijten. Deze heeft slechts ideeën en plannen aangegeven, de uitvoering er van is aan de directe leiders overgelaten. Men moet ook niet vergeten, dat in de residentie Batavia een sterke anti-S. I.-partij bestaat. Op ons (Goenawan's) verzoek om te Meester Cornelis een constitutievergadering te houden, werd afwijzend beschikt. Wat de reis naar Palembang betreft, zij hier toegelicht, dat de „S. I." in Palembang reeds sedert September 1913 bestaat. De heer Goenawan ging daar een paar maanden geleden heen, om een algemeene vergadering bij te wonen en van daar vertrok hij naar Djambi. Hij is niet twee maanden, maar slechts één maand weg geweest. Het is onmogelijk, dat de heer Goenawan *f* 7000 uit de afdeelingskas van Tangerang, die niet eens onder zijne berusting is, kan nemen. Said Alaydroes, landeigenaar van Tanah Tinggi (Tangerang), is onze superintendent en adviseur, dien kan men vragen of er iets waar is van deze bewering van het „Bataviaasch Nieuwsblad". Dat de aanvraag van Kebajoran nog niet in behandeling is genomen, had zijn goede reden. Wij zijn ten deze afhankelijk van het Centraal Comité te Solo, dat voor de afdeelingen van West Java een wijziging van de statuten had opgemaakt. In afwachting van de goedkeuring en vaststelling hiervan in overleg met Mr. Bijl, advocaat te Semarang, heeft Goenawan de aanvraag van Kebajoran aangehouden. De „S. I." heeft wel degelijk notitie genomen van de handelingen van de wielrijdersclub en dergelijke optochten in drukke buurten voortaan verboden. Ons is niet bekend, dat hierom eenige leden hun ontslag genomen hebben. De heer Goenawan staat overigens op dit punt met een zuiver geweten. Betaling ontvangt hij niet voor den in het belang van de „S. I." verrichten arbeid. Hij weet, dat hij vijanden heeft. Wie heeft ze niet? De schrijver in 't „Bataviaasch Nieuwsblad" moge 't goed meenen met de „S. I." en een alleszins betrouwbaar persoon zijn, zooals dit blad beweert, goed ingelicht is hij zeker niet.

Alcohol-misbruik.

Van alle kanten wordt geklaagd over het toenemend alcoholmisbruik onder de Inlandsche bevolking, schrijft de „Bintang Soerabaja" en het blijkt wel, dat het Gouvernement van zins is, om met kracht dit kwaad tegen te gaan, dat in zijne gevolgen nog schadelijker is dan het gebruik van opium. Het staat zoo deftig, om bij feestelijke gelegenheden, zelfs bij gewone bezoeken, de brandy en de jenever gereed te hebben en aan te bieden. Talrijk zijn de aanschrijvingen van bestuurswege onder de Inlandsche ambtenaren, om het alcoholmisbruik tegen te gaan. Maar 't heeft tot nu toe niets geholpen. Zeker niet op de hoofdplaats Soerabaja. De Inlandsche ambtenaren doen zelf aan dit misbruik mee. Het eenige, dat helpen kan, is de belasting op het gedistilleerd aanmerkelijk te verhoogen, zoodat alleen de rijken zich de luxe(!) kunnen permitteeren, dan zal 't gebruik onder de Inlandsche bevolking in 't algemeen tot een minimum gebracht worden, wijl de kleine man 't niet betalen kan. De ambtenaren moeten streng gestraft of ontslagen worden, van wie bekend is, dat zij misbruik van sterken drank maken. Het toak drinken kan ook bedwongen worden. De verkoopers van de toak aan de broodbakkers moeten hiervan aangifte doen aan de politie; deze doet er een weinig zout in, om het voor het drinken ongeschikt te maken. De bezitters van arèn- en siwallan-boomen, waar uit de légèn en de toak getapt worden, moeten onder toezicht van het bestuur staan. In ruwe trekken is dit hier aangegeven, maar met een goeden wil kan het plan door het Bestuur uitgewerkt en uitgevoerd worden, zoo besluit het blad.

Verspreide berichten.

De vereeniging van tokomandoors te Soerabaja (Porojitno), zal een halfmaandelijksch tijdschrift, de „Selompret Hindia", uitgeven. Als redacteur zal optreden Raden Soejono, iemand die zeer knap moet zijn, zegt de „Pantjaran Warta". Het abonnement bedraagt *f* 3 in 't jaar.

De afdeeling Bondowoso van Boedi Oetomo heeft een loterij van *f*-1000 aangevraagd tot het bouwen van een pasangrahan voor de Inlandsche ambtenaren in deze afdeeling. (Pantjaran Warta en Bintang Soerabaja).

Gégé werd gisteren (23 Juni 1914) naar het krankzinnigengesticht te Lawang overgebracht. Schrik niet lezer, zegt de „Bintang Soerabaja", hij is niet de G.G., die hiermee bedoeld wordt, maar een Makassaar, Gégé genaamd, die aan hoogmoedswaanzin, misschien wel vanwege dezen naam, lijdende is.

Een Christelijk Inl. Blad.

De drukkerij van de „Tamansari", behoorende aan den heer Kroet, is overgegaan in handen van de Christelijke Persvereeniging. De Inlandsche Christenbond, Mardi Pratjojo, te Modjowarno, zal een blad uitgeven onder denzelfden naam als deze vereeniging, in 't Javaansch, geschreven met Javaansche karakters, speciaal voor de Inlandsche Christenen op Java bestemd. De redactie zal zijn het hoofdbestuur van dezen bond (Bintang Soerabaja).

WAT DE CHINEES VERTELT.

Vroedvrouwen en vrouwelijke Vaccinateurs.

Djie Yang Nio schrijft in de „Pewarta Soerabaja: Waarom zijn er onder de Chineesche vrouwen niet velen, die het beroep van vroedvrouw willen uitoefenen. Dit is geen leelijk en onvoordeelig bedrijf. Integendeel, het wordt hoog geschat en in eere gehouden door uwe medemenschen. Ik durf zeggen, dat het een beroep is, dat in de eerste plaats voor vrouwen zeer geschikt is. Wat gij er mee verdient is waarlijk niet gering te noemen. Dankbaarheid en lof is uw deel, want gij hebt goed gedaan, gij hebt verlost, gij hebt geholpen. Zijt ge gediplomeerd, dan geniet ge ook een toelage van het Gouvernement. Met uw kennis en ondervinding zult ge de armen en behoeftigen met raad en daad kunnen bijstaan. Van de rijken en gegoeden hebt gij genoeg verdiend om de eerst bedoelden kosteloos van dienst te zijn. „Wij", zoo schrijft een „moedertje", dat zich Oewak noemt, willen immers ook vooruit in beschaving en ontwikkeling. Laten we dan iets goeds ter hand nemen en het voorbeeld geven. Anderen zullen u spoedig volgen. Ik las, vervolgt zij, dezer dagen met groote blijdschap in een Bataviaasch blad het volgende: Geslaagd voor het examen van vaccinateur Siotjia........... dochter van Losiansing........... en nu doet zij reeds het werk van een mantri vaccinateur met het daaraan verbonden maandelijksch traktement. Dit moeten we ten zeerste prijzen; het is van groote waarde èn voor het Land èn voor ons, Chineezen. De Chineesche meisjes en vrouwen kunnen nu in 't vervolg door hun eigen vrouwelijke vaccinateurs behandeld worden, d.w.z. zij behoeven niet meer door mannenhanden, door hen onbekende personen, op onbescheiden en soms ruwe wijze aangeraakt te worden. De vaccinatie zal nu in de Chineesche wijken onder de Chineezen naar behooren plaats hebben. Niemand zal zich er aan onttrekken. De Chineezen behoeven niet meer herhaaldelijk daartoe gelast te worden, zij zullen van zelf opkomen. Pokken zullen niet meer of weinig voorkomen. Hoe is 't nu hiermee in Soerabaja gesteld? Mij dunkt, dat het hier ook noodig is, dat vrouwelijke vaccinateurs aangesteld worden. Waarom wordt hier in Soerabaja voor de beide genoemde betrekkingen door de Chineesche vrouwen geen werk gemaakt? Is het, omdat zij daartoe nu nog in de opleidingsscholen door mannelijke doktoren onderwezen worden. Dit schijnt werkelijk voor velen nog een overwegend bezwaar te zijn. Zou het nu niet van bestuurswege daarheen geleid kunnen worden, dat vrouwelijke artsen met deze opleiding belast werden, die bekwaam en geschikt geacht worden om in de Maleische taal aan Chineesche vrouwen de noodige lessen en aanwijzingen te geven? Ik geloof, dat er dan wel animo zal komen onder de Chineesche vrouwen, om zich voor de beide bovengenoemde betrekkingen te bekwamen. Tot nu toch willen zij, behalve met vaders of eigen mannen, liever niet met andere mannen in aanraking komen.

De zegeningen van het onderwijs.

Menschen, die 't weten kunnen, zeggen, alzoo Si Misken in de „Perniagan", dat de slechtheid en de achterlijkheid bij Chineezen te wijten is aan het onvoldoende onderwijs, dat zij van geslacht tot geslacht gehad hebben. Het hier gegeven onderwijs was zóó duur, dat het niet binnen het bereik was van den gewonen Chinees. Of dit waar is, laat ik aan het oordeel der lezers over. Ik wil nu maar zeggen, Goddank, dat deze tijd voorbij is en dat wij nu allen, althans het grootste gedeelte onzer, de

zegeningen van goed onderwijs deelachtig zijn geworden, maar toch spijt 't mij te moeten constateeren, dat er nog zoovele Tiong Hoa Hwe Koan-scholen aan bloedarmoede lijden en dat er nog Chineezen aangetroffen worden, die wel lid zijn van een dobbelsocieteit, maar niet van een T. H. H. K.-vereeniging. Een vaste overtuiging van wat voor den vooruitgang door een ieder gedaan moet worden, schijnt onder de Chineezen nog niet te bestaan. Bovendien is 't noodig, dat ook de vrouwen niet van onderwijs verstoken blijven. Haar verstand moet ontwikkeld en verlucht worden. Zij moeten weten, wat leelijk en mooi is. Het bijgeloof onder de vrouwen vooral zal moeten verdwijnen, zoomede de invloed van doekoens, de vereering van Kramats (heilige graven). Ook de booze geest, de Toapekong, moet uit de harten verdreven worden, om plaats te maken voor zuivere ideeën.

Met verschillende maten.

Laatst ging ik — zoo verhaalt een andere schrijver in de „Perniagan" — naar den Raad van Justitie te Batavia, om een zitting bij te wonen betreffende de zaak der valsche bankbiljetten. Wat ik daar zag, deed mij pijn: Twee Inlanders van Depok, Loen en Leander, werden voorgebracht. Loen, een Christen Inlander, met Europeanen gelijk gesteld, was ongeboeid; Leander daarentegen, een gewone Inlander, had de handboeien aan. Ook twee Chineesche beklaagden werden met de handboeien voorgebracht. Waarom geboeid? Ach, omdat zij met Inlanders gelijk gesteld zijn. Zoo ziet ge al weer nog steeds dat hatelijke verschil, dit onderscheid, waarbij laag wordt neergezien op alles wat Inlander en daarmede gelijkgesteld is. Is het niet ergerlijk, dat zoo iets nog plaats kan hebben? Vier beklaagden voor éénzelfde zaak, waarvan er één los mocht loopen en de drie anderen geboeid moesten gaan? Is dit niet erg vreemd? Wat is nu het verschil tusschen Loen en Leander, beiden Inlanders? Ik vat 't niet. Laatst was er in een bioscoopvoorstelling een beschonken Europeaan, die zijn entree niet wilde betalen en ruzie maakte. Hij bleef ongehinderd, die bangsa sopan. Een Inlander of Chinees, die zoo iets had gedaan, zouden ze wel eerst een pak slaag toegediend en daarna in de boei gestopt hebben! Verschillende Chineezen van Pasar Baroe werden voor de rol gebracht, omdat de straat voor hunne woningen of tokos niet schoon geveegd was. Het is nog de vraag, of zij de straat hadden vuil gemaakt. Hoevelen zijn er niet onder de voorbijgangers, die hun strootjes of uitgebrande luciferstokjes op den grond wegwerpen, maar dan nog: moet de straat niet van gemeentewege worden geveegd? Maar Europeanen, voor wier woningen de straten vuil zijn, worden niet bekeurd. Waarom hierin een onderscheid gemaakt?

Ach, laat de politie, wil ze haar activiteit betoonen, toch meer werk maken van de vele diefstallen, die ten koste van de Chineezen van Pasar Baroe gepleegd worden. Het afsteken van vuurwerk in de kampongs wordt toegestaan in deze droge dagen, in de nabijheid van woningen met atap gedekt. Het heet, omdat in de maand Roewah waarin wij nu leven, de noodige hormat bij de intrede van de poeasa bewezen moet worden. De Chineezen mogen echter zonder vergunning van de politie geen vuurwerk afsteken!

Meer profijt van Chineesche Officieren.

J. K. Fuhshihjee schrijft in de „Perniagan", dat er van de Chineesche officieren meer profijt zou zijn te trekken, indien hun ook meer zelfstandigheid en bevoegdheid kon worden gegeven. Te Kota Radja b.v. staat de luitenant Chinees bij zijne landgenooten bekend als de „Kaptoa tangan besi". (Bestuurder met de ijzeren hand). De heer Han Biauw Sing is sedert 1 Augustus 1913 luitenant te Kotaradja, en heeft hij de bevoegdheid gekregen reispassen te teekenen, zeebrieven, toelatingskaarten enz. af te geven, zonder ze vooraf door het politiekantoor te laten viseeren. Alle zaken onder de Chineezen worden bij hem voorgebracht en door hem beslecht, zonder dat zij vooraf bij den schout worden aangehouden. Ten aanzien van de civiele zaken voor den Landraad tracht hij partijen tot een vergelijk te brengen. Gelukt dit niet, dan maakt hij kosteloos de rekesten voor hen op. Zaken, die tot de competentie van den Magistraat behooren, brengt hij op het betrekkelijke register. Van alle politie- en justitiezaken, overtredingen en misdrijven, maakt hij de stukken van voorloopig onderzoek op. Hij maakt alles klaar voor den Magistraat of Landraad en krijgt van alles vooraf kennis. Dit getuigt van een juist inzicht van de zijde van het Bestuur in den tegenwoordigen gang van zaken. Is er samenwerking en vertrouwen, dan wordt er ook beter gewerkt. De Chineezen weten nu, dat zij niet door de Inlandsche politie geplaagd of bemoeilijkt worden. De Kaptoa heeft er ook alles voor over: tijd, krachten en geld om de zaken goed te laten marcheeren. Niet voor niets noemen ze hem den Kaptoa met de ijzeren hand. 't Is te hopen, dat hij nog lang het bestuur over de Chineezen te Kota Radja in handen mag houden en dat op vele andere plaatsen dergelijke officieren aangesteld mogen worden. Aldus besluit bovengenoemd blad.

Van Vreemde Koloniën.

Kiautsjau.

Blijkens de nieuwsbladen stelde Japan Duitschland een ultimatum, waarbij o.a. werd geëischt onvoorwaardelijke teruggave aan de Japansche overheid van het geheele gebied van Kiautsjau. Het beriep zich hierbij op de verplichting, Japan opgelegd door zijn verbond met Engeland. Het motief zou zijn, te waken voor de gelijkheid der handelsbelangen van alle mogendheden in China. Of het dezen stap deed uit eigen overweging, dan wel op instigatie van zijn bondgenoot, is niet bekend; wellicht om beide redenen. In Berlijnsche regeeringskringen schijnt dit ultimatum met groote rust te zijn opgenomen; zelfs antwoordde Duitschland er niet op en Japan verklaarde het daarom den oorlog. Van Fransche zijde vreesde men de teruggave van dit gebied door Duitschland rechtstreeks aan China. Amerika, vreezende voor de integriteit der republiek China, werd volgens een Reutertelegram gepaaid met de belofte, door Japan afgelegd, dat het geen uitbreiding van grondgebied wenschte, Kiautsjau aan China zou teruggeven en, alvorens buiten de grenzen van dit gebied op te treden, overleg zou plegen met de Vereenigde Staten.

De kolonie ontleent haar naam aan eene diep ingesneden, ruime baai van het schiereiland Sjantoeng, en deze baai is geheeten naar eene binnenlands, buiten het Duitsche gebied gelegen Chineesche stad, die in Chineesche bronnen het eerst genoemd wordt omstreeks 529 na Christus. De groote bloei, waarin de stad Kiautsjau zich langen tijd mocht verheugen, ging verloren, toen de Europeanen zich te Tsjifoe vestigden en alle buitenlandsche handel aan zich trokken.

De Duitsche handelsbetrekkingen met China dateeren van het verdrag tusschen Pruisen en China van 2 September 1861. In den eersten tijd genoten de Duitsche handelaren de gastvrijheid van andere vreemdelingen, vooral van de Engelschen. Doch tegen het einde der 19e eeuw zocht Duitschland naar een gunstig gelegen plaats in Oost-Azië, waarvan het ten behoeve van zijn wassenden overzeeschen handel een eigen steunpunt kon maken met kolenstation, dokken en verdere werkplaatsen ten behoeve van de oorlogs- en handelsmarine, evenals andere natiën, met name de Engelschen, die reeds bezaten. Vooral na den Chineesch—Japanschen oorlog werd de behoefte aan zulk een nederzetting dringend gevoeld. Reeds geruimen tijd had de geograaf Freiherr von Richthofen de aandacht gevestigd op de gunstige ligging van Kiautsjau, als de toegangspoort van Noord-China op het aan kolen rijke achterland. Daar Kiautsjau inderdaad, zoowel in krijgskundig als economisch opzicht, voldeed aan alle eischen, die men meende aan zulk eene vestiging te moeten stellen, werden over den afstand daarvan met de Chineesche regeering onderhandelingen aangeknoopt. De moord op twee Duitsche zendelingen door de Chineezen in de provincie Sjantoeng, leidde, in overleg met de andere groote mogendheden, tot de bezetting door de Duitschers van de baai en de daaraan gelegen stad Tsingtau, dezelfde waarvan de blokkade zoo zijn begonnen, en den 6en Maart 1898 werd door China Kiautsjau voor 99 jaar verpacht, d.w.z. voor die periode stond het aan Duitschland alle souvereiniteitsrechten over dit gebied af. Tevens werd bepaald, dat als Duitschland de kolonie vóór ommekomst van den pachttermijn aan China teruggaf, dit de door eerstgenoemd land gemaakte kosten zou vergoeden en tevens een geschikter plaats aanwijzen. Daarnaast werden eenige minder gewichtige bepalingen gemaakt omtrent invloedssfeer, vergunning tot spoorwegaanleg en kolenontginning. In begin 1898 werd de eerste gouverneur benoemd, die de beschikking kreeg over eene troepenmacht bestaande uit een bataljon infanterie en eenige artillerie.

Alhoewel het militaire karakter dezer nederzetting niet kan worden ontkend, heeft van den aanvang af het streven, de kolonie economisch tot ontwikkeling te brengen, op den voorgrond gestaan. De gunstige ligging van Kiautsjau werkt daartoe mede. Kiautsjau toch ligt in het bereik van den Stillen Oceaan, de zee der onbegrensde mogelijkheden, het jongste centrum der Westersche activiteit, te midden van de geweldige productie- en consumptiegebieden Japan en China en van de voornaamste aanknoopingspunten voor den Europeesch-Amerikaanschen invloed in deze streken. Weliswaar lag het oorspronkelijk eenigszins buiten de route der stoomvaartverbindingen tusschen Singapore en Japan en Amerika, tusschen Sjanghai en Port Arthur, en tusschen Japan en de Golf van Tsjili; doch de centrale verkeersligging ten opzichte van de oeverlanden der Gele Zee en vooral de bijzondere geografische be-

trekkingen ten opzichte van het achterland Noord-China, gepaard aan de uitstekende haveninrichtingen, die de Duitschers er aanbrachten, oefenden weldra gelijke aantrekkingskracht op het verkeer uit als bijvoorbeeld in de Middellandsche Zee havens als Marseille en Genua dit doen op de stoomvaart van Port Said naar Gibraltar. De formatie van het binnenland van China dwingt dit land, met zijne dichte bevolking, van oude, hooge beschaving en voor ontwikkeling zeer vatbare eigenschappen en met zijn onmetelijk rijken bodem, zijne aansluiting aan het wereldverkeer zeewaarts te zoeken. Aan Canton, oorspronkelijk de eenige zeepoort van China, en nog altijd voor Zuid-China de voornaamste, werd, na den opiumoorlog en de opening der eerste verdragshavens in 1842, weldra concurrentie aangedaan door meer Noordelijk gelegen havens. Voor Midden-China werd Sjanghai aan de prachtige Yangtse-rivier de poort. Voor Noord-China is het schiereiland Sjantung met zijn vele bochten de toegang. De Kiautsjaubocht ligt hiervan het gunstigst, zoowel, omdat zij het meest nabij het wereldverkeer is gelegen, als vanwege de mogelijkheid er een haven eerste rang van te maken en de gemakkelijke toegang tot de groote vlakte van Noord-China. Niet dat daarom Kiautsjau ooit Canton en Sjanghai naar de kroon zou kunnen steken; daarvoor mist het de verbinding te water der beide andere handelsplaatsen, in welk gemis door spoorwegen slechts matig kan worden voorzien. Wanneer in het binnenland van China de afvoerwegen naar de Jang toe kiang gereed gekomen zullen zijn, vooral het oude Keizerskanaal, zal Kiautsjau slechts voor de Chineesche provincie Sjantoeng van beteekenis blijken te zijn. Als een bewijs van de enorme ontwikkeling dezer Duitsche nederzetting moge gelden, dat de waarde van den handel in 1900 bedroeg 5.928.00 mex. dollars en in 1909 reeds 65.019.877 mex. dollars.

De Duitsche koloniën in de Stille Zuidzee.

De handelsbetrekkingen van Duitsche kooplieden met de eilanden in de Stille Zuidzee vormen ook het uitgangspunt voor de vestiging van het Duitsche gezag in deze uitgestrekte eilandenwereld. In zijn streven naar uitbreiding van relaties vanuit Koetsjin in Voor-Indië en Valparaiso in Chili, vestigde het handelshuis Goddefraij een station op het eiland Samoa. Van hieruit werden betrekkingen aangeknoopt met andere eilanden van Melanesië en Mikronesië. Toen in 1878 dit handelshuis op het punt stond te failleeren, werd door Bismarck eene poging gedaan het staande te houden door Samoa onder bescherming van het Duitsche rijk te stellen, welke poging intusschen schipbreuk leed op den onwil van den Rijksdag. Daarmede was echter de belangstelling van den Duitschen handel gewekt geworden. In 1882 volgde de oprichting van de „Deutsche Handels- und Plantagengesellschaft der Süd Seeinseln en in 1884 van de Neu Guinea Kompagnie. In het laatste jaar werd de Duitsche vlag op last van Bismarck op verschillende eilanden geheschen, o. a. op Nieuw Guinea, hier juist bij tijds, omdat de Engelschen op weg waren bezit te nemen van het geheele Oostelijke deel van het eiland. In de beide volgende jaren werden de grenzen geregeld met het Nederlandsche en Britsche gebied op Nieuw Guinea. Zooals men weet, heeft onlangs eene nieuwe grensopname door een gemengde Duitsch-Nederlandsche grenscommissie plaats gehad. Voorts werden de Bismarck-archipel en de Marshall-eilanden, op welke eilandengroepen geen enkele mogendheid aanspraken maakte, geannexeerd; de Salomon-eilanden werden bij verdrag tusschen Engeland en Duitschland verdeeld; de Mariannen behalve Guam in 1889 door Spanje verkocht, en eindelijk nog bezit genomen van de Pelew-eilanden en de Carolinen. Het lot van de Samoa-groep werd in 1899 beslist. Door systematische tegenwerking van Engelsche en Amerikaansche zijde was de invloed van Duitschland zoowel in politiek opzicht als op handelsgebied sterk achteruitgegaan. Op die eilanden braken onlusten uit; de bevolking koos partij voor ieder der mededingende mogendheden, hetgeen leidde tot groote verwarring. Eindelijk werd 16 Februari 1900 een verdrag gesloten, waarbij Samoa tusschen Duitschland en Amerika werd verdeeld en de Engelschen o. m. met de Tonga-eilanden werden schadeloos gesteld.

Dit zeer jonge koloniaal gebied is uit den aard der zaak economisch nog zeer weinig ontwikkeld. De handel bedroeg in 1908 16.296.452 Mk., waarvan 7.572.610 Mk. op den invoer en 8.723.842 Mk. op den uitvoer vallen. Trekt men van laatstgenoemd cijfer af de waarde van de uitgevoerde phosphaat, dan blijft slechts over eene waarde van 5.422.702 Mk., in hoofdzaak producten van den landbouw en van verzamelnijverheid. Het hoofdproduct vormen cocosnooten en copra. De oudste nederzetting, Samoa, levert hiertoe het grootste contingent, daarna volgt de Bismarck-archipel en heelemaal achteraan komt Kaiser Wilhelmsland op Nieuw Guinea.

De meeste vooruitzichten biedt ongetwijfeld laatstgenoemde kolonie met zijn weelderigen bodem en regenrijk klimaat, al gaat de Bismarck-archipel thans, dank zij zijne werkwillige inheemsche bevolking, vooralsnog heel wat meer vooruit. De uitbreiding der cultures wordt ook hier belemmerd door het gebrek aan werkvolk. Over het geheel is de bevolking der Zuidzee-eilanden niet genegen zich als arbeider te verhuren. Alleen de bevolking van den Bismarck-archipel vormt eene gunstige uitzondering en een deel daarvan werkt dan ook op de andere eilanden, doch de uitvoer van koelies is sedert gestaakt in het belang van den Bismarck-archipel zelve. Op de kleinere eilanden behelpt men zich voorts met Chineesche immigranten.

Uit het voorgaande zal blijken, dat Duitschlands koloniale belangen in hoofdzaak in Afrika liggen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Het Ned.-Indische Huis Oud en Nieuw.

Van dit fraai uitgevoerde 3-maanlijksch tijdschrift ontvingen wij in dank de nieuw verschenen aflevering. De inhoud is interessant en biedt groote verscheidenheid van tekst en illustraties. De volgende onderwerpen worden er min of meer uitvoerig in behandeld:

De vergrooting van het hoofdgebouw van de Javasche Bank te Batavia. — De inlandsche kunstnijverheid in Ned.-Indië, speciaal de Japarasche houtsnijkunst. — Het gebouw van de Nederlandsche Handels-Maatschappij te Makassar. — Gebouw der firma Lindeteves Stokvis te Batavia. — Id te Soerabaja. — Gebouw der Levensverzekering-maatschappij „Dordrecht" te Weltevreden. — Houtsnijwerk van Duitsch-Nieuw-Guinea, door Joh. F. Snelleman. — Iets over huizen en dorpen der Bataks, door M. Joustra. — Het reizen in de Bataklanden, door M. Joustra. — Twee polsringen en nog iets over industrie. — Een bezoek aan Bali, door Eduard van Biema. — Ethnographica uit de omstreken van Kendari, door C. Spat. — De Tjandi Mendoet, door L. D. Petit Jr. — Het Boegineesche huis, door J. G. Sinia.

De Indiër.

In No. 43 van den eersten jaargang van „De Indiër, Weekblad gewijd aan het geestelijk en maatschappelijk leven van Indië en Oost Azië", lezen wij onder het opschrift „Tijdelijk brenti" de volgende redactioneele mededeeling:

„Het moest er dan toch van komen.

„De Indiër" moet, door de slechte financieele tijden, die overal zich doen gevoelen, tijdelijk worden stopgezet. Bovendien ook, omdat de mail uit Indië thans zeer ongeregeld binnen komt.

Men treure — onder Indiërs — echter niet al te luid.

„De Indiër" verschijnt mettertijd weer, zoodra de Christelijke Begaafdheden hun christelijk-onbeschaafden strijd zullen hebben gestaakt.

Dàn verschijnt „De Indiër" weer, en belangrijk uitgebreid en versterkt.

Nadere mededeelingen hieromtrent kunnen hier nog niet worden gedaan. De tijd zal dat leeren.

Tenzij — Indië overgaat in andere handen.

Maar dat hopen we niet.

Er mag dan veel te zeggen zijn — en er is veel te zeggen — op de wijze, waarop Nederland zijn opvoedingstaak heeft opgevat.

Dit neemt niet weg, dat een andere heerscher voorzeker in de allereerste plaats weer zou gaan trachten, als Holland gedurende zooveel eeuwen deed, te halen wat er te halen valt.

En heel wat tijd zou er dan misschien weer moeten verloopen, alvorens de nieuwe heerscher, als Holland thans ten minste begint, eenig idee ging krijgen van de groote verantwoordelijkheid tegenover den overheerschte.

En die overheerschte zou verder van huis zijn, dan nu het geval is.

En nu al is hij al zoo ver van huis.

Daarom, beter nu nòg Holland dan een ander.

Maar, alleen Holland als overgangsstadium, als aanloop tot dien dringenden eisch: eenmaal ons eigen baas.

En overgaan nu in andere handen, zou dat eigen-baas-zijn voorzeker niet bespoedigen."

Eerlijk gezegd, wij hebben de stopzetting van „De Indiër" reeds eerder zien aankomen en meenen, dat „die slechte financieele tijden, die zich overal doen gevoelen" (ook in Indië, waar „De Indiër" voornamelijk zijn abonné's moest zoeken?) niet uitsluitend de oorzaak is.

Immers in No. 40 van „De Indiër", toen er nog geen sprake was van een algemeenen Europeeschen oorlog, slaakte de Schiedamsche administratie van dat blad een noodkreet en hield het den Indischen abonné's de vraag voor of ze misschien meenden, dat een blad als „De Indiër", hetwelk geen financieele winsten bedoelt, maar toch uitsluitend de belangen van de Indiërs dient, kon bestaan zonder dat de abonné's hun abonnement betaalden? „Vooral" — zei genoemde administratie woordelijk — „Vooral onze abonné's in Indië moesten er van doordrongen zijn, dat het hier niet alleen geldt de plicht om te voldoen hetgeen hun, op hun aanvraag geleverd is, maar ook, en meer nog geldt het bestaan van een Indiërsblad, hetwelk alle Indiërs, en zeker onzen abonné's een eerezaak moest zijn. Dat wij, nu bijna een jaar konden werken, danken wij aan de nobele welwillendheid van....... Hollanders! En het totaal der achterstallige abonnementsgelden uit Indië bedraagt ongeveer ƒ1500!" 1).

De inhoud van dit laatste nummer van „De Indiër" verdient overigens volle aandacht; vooral de artikelen van „Madjapaïtatma", getiteld: De Wereldbrand en Indië" en van „Soemataram": „Wat zal ons de oorlog brengen?" trekken de aandacht:

We laten het slot der beschouwingen van „Madjapaïtatma" hier letterlijk volgen:

„De tijden zijn ons zeer gunstig. De kans voor Nederland uitgevlakt te worden van de wereldkaart is, gelegen als het is tusschen twee grootmachtigen, lang niet denkbeeldiig Echter zou ik dat Nederland niet toewenschen, waar dit land steeds heeft getoond op eigen beenen te kunnen staan.

De traditie getrouw, heeft het staatshoofd van dat land de mobilisatie afgekondigd, vastbesloten als het schijnt, het zelfstandig volksbestaan zoo duur mogelijk te verkoopen. Zonder aarzeling en zonder twijfel verdient dat land uwe sympathie, dat noodgedwongen de wapens opneemt tegen den overmachtigen vijand, om het dierbaar kleinood te verdedigen: de vrijheid. Begrijpt u: de vrijheid.

In Indië echter is de rol, die Nederland vervult, lang geen sympathieke. Daar vormt het de sterkere partij, die met lompen voet alles vertrapt wat ons dierbaar en heilig is, die uit ons land wegrooft juist datgene, wat wij als middel tot vooruitgang zoo hoog van noode hebben.

Ik breng u in herinnering, mijne broeders! de dagen van Madjapaït en van Mataram, toen de naam Javaan door een ieder met eere werd genoemd. Ik noem de bouwvallen van Baraboedoer, als voorbeeld van wat de Javaan wist voort te brengen in zijn dagen van bloei. In tegenstelling daarmee wijs ik u op onze tegenwoordige hulpeloosheid. Dank zij de hooggeroemde westersche leiding, die Nederland ons gaf of gegeven heeft. Het heeft het er al den schijn van, dat wij

1) Spatieering van ons. Kol. Weekblad.

…ndsch zijn geworden, hetgeen niet te verwonderen zou zijn na drie eeuwen slavernij.

Komaan, komaan! schuilt er in u niet genoeg vaderlandsliefde, om den overheerscher een „halt! tot hiertoe en niet verder!" toe te roepen. De tijd is er uitermate gunstig voor. Thans immers, meer dan anders, ziet het zijn koloniaal bezit bedreigd. Is het dan nu niet de tijd om te betrachten wat de nog altijd levende I.P. in haar program schreef: het voorbereiden van een zelfstandig volksbestaan?

Sluit U dan aan......

Ontwaakt, ontwaakt......

Het is al lang dag!"

Het strafrecht in Nederlandsch-Indië.

Bij G. Kolff en Co. te Batavia verscheen „Het strafrecht in Nederlandsch-Indië, door Mr. W. de Gelder, Derde uitgaaf, bijgewerkt door Mr. J. Duparc".

Een woord van aanbeveling om met dit boek kennis te maken kan overbodig worden geacht. Het bekende werk van Mr. De Gelder verwierf in 1907 een tweeden druk, toen bewerkt door Mr. M. S. Koster, welke druk al even spoedig uitverkocht was als de eerste.

Schreef Mr. Koster in 1907, dat hij een nieuwe uitgave van Mr. de Gelder's werk op zich durfde nemen, omdat hij de verwachting koesterde, dat de in werking treding van nieuwe Indische Strafwetboeken, meer speciaal een nieuw Strafwetboek voor Inlanders, nog wel geruimen tijd op zich zou laten wachten, thans, 7 jaren later, zegt Mr. Duparc in zijn Voorwoord: „Wel nadert het tijdstip, waarop een nieuw strafrecht, één strafwetboek voor de onderscheidene bevolkingsgroepen, zal worden afgekondigd, maar de uitgevers meenen op goede gronden, dat tusschen afkondiging en invoering van het nieuw ontworpen wetboek nog een ruim tijdsbestek zal liggen".

Dwars door Timor.

In het Augustus-nummer van „De Katholieke Missiën" publiceert Pater P. Noyen, Apost. Prefect der Kleine Soenda-eilanden, het begin eener geïllustreerde beschrijving van een tocht over Timor, waarbij ook het Portugeesch gedeelte ter sprake komt. Wij citeeren daaruit:

„Na een tweede rivier, de Bukama, te hebben gepasseerd, volgen wij een tijdlang de grens van Hollandsch- en Portugeesch-Timor. De oostelijke helft van Timor n.l. is het eenige, dat de Portugeezen van hun voormalige groote bezittingen in den geheelen archipel hebben overgehouden. Nu en dan ziet men op de toppen der hooge bergen nog hun kleine vestingen in het zonlicht glinsteren; meestal zijn ze bezet door een portugeesch sergeant met enkele zwarte soldaten uit Afrika (Moçambique). Van hier uit houden zij de bevolking in bedwang. Het Portugeesche juk is voor de Timoreezen heel wat lastiger dan het Nederlandsch bestuur. Bij den jammerlijken financieelen toestand der Portugeesche republiek blijft het tractement van officieren en soldaten dikwijls uit, zoodat zij gedwongen zijn de middelen van hun bestaan uit het land zelf te trekken. Daarvoor nu dienen de dwangcultures, die in Nederlandsch-Indië zijn afgeschaft. De menschen worden met de strengste middelen tot arbeid en persoonlijke heerendiensten aangehouden, zoodat velen de vlucht nemen en zich komen vestigen op Hollandsch gebied, onder het goede, bezadigde Hollandsche bestuur. Verschillende groote dorpen hebben zich op deze wijze reeds langs de grens gevormd.

Was het vroeger niet geoorloofd zonder pas van de Portugeesche regeering naar Hollandsch gebied over te loopen, in de laatste jaren werd daarvan afgezien, èn wegens de al te groote gestrengheid, waarmede het volk in het Portugeesche gebied behandeld wordt, èn wegens de moeilijkheid om zulk een pas te krijgen. Op onze reis naar Atapoepoe komen wij aan zulke groote dorpen overloopers voorbij; het eerste heet Sadi; het tweede Wiehor. Men kan zien, dat de bewoners van jongs af aan het juk gedragen hebben, want zij werken veel vlijtiger en hebben veel meer initiatief dan de inboorlingen van Hollandsch Timor. Zij leggen, waar het eventjes mogelijk is, rijsttuinen aan, planten groenten, en bieden zich zelfs aan om te werken, iets wat bij onze inlanders tot de uitzonderingen behoort."

Rubberondernemingen in Ned.-Indië.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam verscheen een werk van bijna 400 bladzijden, getiteld: Rubber companies in the Netherland East Indies. Compiled by A. G. N. Swart. Second edition.

Welk een hooge vlucht de rubber-cultuur in Indië neemt, blijkt uit de volgende, aan het Voorwoord van den heer Swart ontleende opgaven.

Beplante oppervlakte op Java, Sumatra, Borneo en Riouw:

	acres.	acres.
1906	25.000	6.000
1907	28.000	20.000
1908	60.000	39.000
1908	107.000	67.000
1910	158.000	100.000
1911	208.000	160.000
1912	230.000	220.000
1913	245.000	240.000

Behalve eene opsomming der bestaande ondernemingen en verdere bijzonderheden, bevat het geschrift een artikel van Prof. Dr. P. van Romburgh over de geschiktheid van den bodem van Indië voor de rubbercultuur, zoomede eene beschouwing van Dr. J. P. van der Stok over het klimaat der eilanden van den Indischen Archipel.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 33: Bijdrage No. 13 tot de kennis der boomsoorten op Java, besproken door Dr. A. Pulle. — Reglement op de heffing van havengeld te Tjilatjap. — De Tentoonstelling te Semarang in wording. — Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1915. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen van Java en Madoera. — Kultuurberichten (Kapokhandel te Semarang. — De theekultuur in de Preanger. — Bosch-exploitatie in de Buitenbezittingen. Enz.). — Kleine mededeelingen (Koloniaal Instituut. — De aardbeving in Benkoelen. Enz.). — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, enz.

* * *

Ten slotte eenige titels.

Eene Indische uit- en thuisreis voor twee eeuwen, door J. W Stellwagen (vervolg en slot). (Eigen Haard. No. 33-34).

De dierenwereld van Insulinde, door J. Hendrik van Balen, afl. 8 (met afbeeldingen). (Deventer J. J. C. van der Burgh).

Monografie van een dessabank, door Raden Soemitra Koesemah. Dessabank te Tjimahie (No. 8, Juli 1914, van „Het Bestuur van de Centrale Kas te Batavia, aan belanghebbenden en belangstellenden bij het volkscredietwezen in Ned.-Indië").

Javanische Kartenspiele, von O. D. Tauern (mit Illustrationen). (Zeitschrift für Ethnologie. 1914. Heft 1).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften, en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Handelsberichten v. h. Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v. d. Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures. enz.

Ingezonden.

Geachte Redactie.

Naar aanleiding van het ingezonden stukje van den heer Mr. P .H. Fromberg in Uw geacht blad van 13 Augustus j.l., stel ik er prijs op even te verklaren, dat mij inderdaad er niets van bekend was, dat de redactie der „Tjhoen Tjhioe" dezen heer als vast medewerker geannonceerd had. Wèl had Mr. Fromberg mij nu en dan een artikel voor dit blad beloofd, een enkelen keer, maar van vast medewerkerschap was geen sprake.

Ik neem deze gelegenheid te baat — daar reeds méér over de „Tjhoen Tjhioe" in Uw Weekblad gesproken is — om eens te verklaren, dat, al stond mijn naam als „redacteur in Europa" (met mijn goedvinden) in den kop van het blad, ik absoluut niet aansprakelijk ben voor den in Indië geschreven inhoud van dit blad „Tjhoen Tjhioe". Alles, wat in Indië gedrukt is, is buiten mij om gegaan.

Toen mij verleden jaar op een zeer hoog salaris het hoofdredacteurschap der „Tjhoen Tjhioe" te Soerabaia werd aangeboden, heb ik om allerlei redenen gemeend dit aanbod te moeten afslaan. Ik verklaarde mij echter bereid, redacteur in Europa te worden, d.w.z. uit Europa een vaste rubriek bijdragen in te zenden, echter op uitdrukkelijke voorwaarde, dat het blad een waardigen, beschaafden toon zou voeren en er geen ongepaste artikelen tegen de Ned.-Ind. Regeering of hare ambtenaren in zouden voorkomen.

Deze voorwaarde is door de Directie aangenomen, en toen ik de aanneming dezer voorwaarde van de Directie ontving, gaf ik verlof, mijn naam, als redacteur in Europa, te gebruiken.

Tot mijn groote teleurstelling is echter al spoedig, door insluiping van een paar heethoofdige elementen, de toon der „Tjhoen Tjhioe" nu en dan van dien aard geworden, in eenige artikelen, dat ik meende genoodzaakt te zijn, mijn redacteurschap op te zeggen. Mijn doel is geweest, van dit weekblad, dat sedert 1 Juli l.l. een dagblad is geworden, een orgaan te maken van de élite der beschaafde, fatsoenlijke chineezen, waarin dezen natuurlijk wel, zoo noodig, ronduit hun nooden en wenschen konden uiten en bespreken, maar op een fatsoenlijken, gepasten toon, en steeds behoorlijk en „pantes" tegenover de regeering. Indien dit karakter er niet aan gegeven is, is dit buiten mijne schuld en zoo de gevoerde toon niet wordt en blijft, zooals ik die gewenscht achtte, houdt mijn redacteurschap — dat ik reeds tijdelijk, met het oog hierop, opgezegd heb — voor goed op.

U dankend voor de plaatsing, hoogachtend

Uw Dw. Dr.

H. BOREL.

In het voorgaande nummer van dit weekblad wordt de aandacht gevestigd op eene fout, die voorkwam op bl. 83 van het boekje: „De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië."

Het doet mij genoegen te kunnen mededeelen, dat die fout hersteld is.

In de exemplaren, die nog verkocht mochten worden, zal men lezen, dat de leeraren, die 4 jaren of langer bij het middelbaar onderwijs in Nederland zijn werkzaam geweest, bij hunne indiensttreding dadelijk in het genot worden gesteld van eene maandelijksche toelage van f 100.

In het boekje stond ten onrechte, dat die toelage f 50 bedraagt.

J. POSTMA.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vijf Dames voor pianolessen.
Een Heer voor muzieklessen.
Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee Dames voor teeken- en schilderlessen.
Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.
Eene Dame voor lessen in de Fransche taal.
Vijf Dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Een Dame als hoofd der huishouding.
Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.
Eene dame voor Paedagogische adviezen.
Eene Dame voor handwerklessen.
Drie Dames voor Vioollessen.
Een Dame voor zanglessen.
Eene Dame voor schrijf-, kopiëer- en vertaalwerk.
Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.
Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken
Een Dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.
Twee Dames voor het waarnemen der huishouding,
Een dame als Lectrische of Dame van Gezelschap.
Een Dame als Stenotypiste voor Indië.
Drie heeren voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Een Dame voor het waarnemen der huishouding.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West", geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a,	Lochem.	Maleisch, gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, van Speijckstraat 1,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.